

Воробйова Л. В.

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ НООСФЕРИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Словосполучення «сталий розвиток» стало відомим не тільки фахівцям, але й спільнотам. Більшість суспільств усе глибше розуміє загальну ідею сталого розвитку — це забезпечення потреб сьогодення, не ставлячи під загрозу спроможність наступних поколінь задовольнити свої потреби.

Одним із нормативних результатів Першої Всесвітньої конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку, яка відбулася в Ріо-де-Жанейро в 1992 році, став «Порядок денний на XXI століття». Він є програмою дій, розрахованих на 100 років.

Питанням сталого розвитку присвячено багато наукових публікацій. І кожна нова теорія відрізняється певними методологічними особливостями.

Теорія сталого розвитку опирається на методологію постнекласики, на цивілізаційну парадигму, тому є сучасною теорією.

До складу моделі сталого розвитку включають чотири елементи : економіку, соціум, довкілля та інновації.

На сьогодні недостатньо вивченими залишаються закони та закономірності природи. Це не дозволяє розробити об'єктивні критерії функціонування моделі сталого розвитку.

В. Вернадський відкрив зростаючу в часі та просторі стійку тенденцію, що веде до злиття в майбутньому природних і суспільних процесів у єдиний соціально-природний процес. У масштабі планети ноосфера означає соціально-природну цілісність, визначальною ланкою якої виступає розум людини, що пізнає та використовує загальні закони природи в цілях забезпечення сталого розвитку системи «людина-суспільство-біосфера» [1, с. 4–5].

Тривалий час суспільні науки ігнорували або не надавали значення законам природи. Не було сформовано логічну структуру живого у вищезгаданих науках. Людина не може підкорити природу, адже сама є її частиною. Вона тільки може правильно використовувати її закони.

Таку позицію відстоює одна з економічних шкіл, яка отримала назву наукової школи фізичної економії. Найвідомішими її представниками є українські вчені — С. Подолинський, В. Вернадський, М. Руденко.

М. Руденко справедливо називає економіку наукою, від якої залежить життя на Землі [2, с. 487].

Фізична економія будує місток між природними та суспільними науками. Вона досліджує перетворення фізичних сил у соціальні сили (насамперед через споживання їжі) [3, с. 15]. Виключну роль тут відіграє праця людини. За С. Подолинським, процес праці — це не просто затрата робочої сили, а й процес збереження та примноження енергії сонячного світла (у тому випадку, якщо праця корисна). Внаслідок праці людини відбувається перетворення природної енергії у соціальну.

Результати праці отримують соціальний зміст і вимірюються її продуктивністю або вартістю створеного продукту. Отже, фізична економія відкриває глобальну місію господарської діяльності людини на Землі — зберігати і примножувати природну енергію, надавати їй якісно нової форми [3, с. 17].

Тому доцільно зробити енергетичне мірило основою для національної валюти. Джерелом енергії для таких цілей можна визнати родючість Землі. Це дуже актуально для України, яка має 40 % світового чорнозему. Викопні ж джерела не приносять нової вартості, а разом з тим і забруднюють атмосферу.

Проблему розвитку енергетичної теорії С. Подолинського в роботах В. Вернадського вивчають такі вчені, як: П. Кузнецов, П. Більшаков, О. Кузнецов, Т. Муранівський, В. Чесноков, Б. Кедров, О. Огурцов, К. Ситник, О. Апанович, Ф. Вольвач, С. Стойко, Л. Корнійчук та інші.

Теоретична спадщина С. Подолинського та В. Вернадського як представників української школи фізичної економії аналізується такими вченими, як В. Шевчук, Л. Корнійчук та іншими.

Тим більше, що дана проблема має прикладний аспект. Зараз світ змінюється системно, і цей процес прискорюється. В якому напрямі будуть здійснюватися відповідні перетворення, які цінності будуть домінуючими — ці питання поки ще залишаються проблематичними. На наш погляд, буде зростати значимість антропологічної парадигми, сучасних глобально-цивілізаційних, соціально-економічних

перетворень, доміантність ноогенетичних засад у цьому процесі. Для вітчизняних науковців є важливим те, що у витоків обґрунтування принципів ноогенези стояв видатний вчений ХХ ст., перший президент Української академії наук Володимир Іванович Вернадський. На жаль, в Україні, яка могла б стати лідером у даних питаннях, така проблематика перебуває поза належною увагою наукового загалу. І цю прикру помилку потрібно виправити.

Список використаних джерел

1. *Большаков Б. Е.* Законы сохранения и изменения в биосфере-ноосфере. – Принт. — М., 1990. — 72 с.
2. *Руденко М. Д.* Енергія прогресу. Гносис і сучасність. Метафізична поема. Публіцистика. Поема. — К. : Журналіст України, 2008. — 716 с.
3. Фізична економія : методологія дослідження та глобальна місія України : зб. матеріалів Міжн. наук. конф., 8–10 квітня 2009 р. — 531 с.

Лозова О.В.

к.е.н., доцент,

Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобалізації та постійної міжнародної конкурентної боротьби національна економіка України постійно потребує нових конкурентних переваг у веденні своєї господарської діяльності, заснованій на нематеріальних, тобто перш за все інтелектуальних ресурсах. Саме тому інтелектуальна складова конкурентних переваг є стратегічним питанням, які пов'язанні зі створенням і розвитком інтелектуальних ресурсів і нарощування інтелектуального потенціалу національної економіки України.

Економічній категорії «потенціал» присвячено багато наукових праць у різноманітних наукових сферах. Вперше даний термін «потенціал» (від лат. «potentia» – сила) застосовували в фізиці в значенні енергії, яку акумулювала система і може використовувати для своєї роботи [1, с. 567]. У свою чергу, С.С. Шумська визначає потенціал як сукупність накопичених ресурсів і їх використаних і невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріа-